

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟΜΟΣ ΟΓΔΩΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ—ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1930

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^Α, ΕΚΔΟΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ", — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ, 50
ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Δ. της Κ. Ε. Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

λοιπόν, ὁ κ. Παπανδρέου δὲν ἐπικύρωσε μὲ τὴν ὑπογραφή του αὐτὰ τὰποτελέσματα. Ὁ ὠραῖος κατάλογος θὰ μείνῃ στὸ χαρτί, καὶ ὑπότροφοι θὰ σταλοῦν στὴν Εὐρώπη ἄλλοι, κατόπι Διαγωνισμοῦ, καθὼς γράφουν σήμερα οἱ ἐφημερίδες.

Νά, ἓνα κίνημα ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ δὲν τὰ πολυσυνειθίζουν οἱ ὑπουργοὶ μας. Ἄλλος, στὴ θέση τοῦ κ. Παπανδρέου, θὰ ἔλεγε: «Τί μὲ νοιάζει; Αὐτοὺς διάλεξε τὸ Συμβούλιο, αὐτοὺς στέλνω. Ὁ κ. Δελμούζος ἄς φωνάζη». Ἀλλὰ ὁ κ. Παπανδρέου εἶπε: «Ἄ, ὄχι. Αὐτὸ δὲν γίνεται ὅταν εἶμαι ἐγὼ ὑπουργός!» Κι' ἀκύρωσε τὰποτελέσματα. Αὐτὸ θὰ πῆ θάρρος γνώμης — γιατί οἱ Ὑπουργοὶ δὲν τὰ βάζουν εἴκοლა μὲ τὰ Συμβούλιά τους — χρηστότης καὶ δικαιοσύνη Ὑπουργοῦ μὲ συναίσθηση τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς εὐθύνης του.

Ξ.

Ἡ Δραματικὴ Σχολή

Οἱ διευθύνοντες τὸ Ἐθνικὸ Θέατρο δίνουν τὴ μεγαλύτερη σημασίαν στὴ Δραματικὴ του Σχολή. Ἄν ἐπρόκειτο, σὰς λένε, νὰ ἰδρυθῆ ἐν' ἀπὸ τὰ δύο, ἡ Σχολὴ ἢ Θέατρο, θὰ προτιμούσαμε τὸ πρῶτο. Γιατὶ τὸ φυτόριο αὐτὸ τῶν ἠθοποιῶν τοῦ μέλλοντος εἶναι τὸ ἀληθινὸ θεμέλιο καὶ ἡ πραγματικὴ βάση.

Μ' αὐτὴ τὴν ἰδέαν, οἱ διευθύνοντες τὸ Ἐθνικὸ Θέατρο ὀργάνωσαν πρῶτα-πρῶτα τὴ Σχολή του. Καὶ τὴν ὀργάνωσαν ἔτσι ποὺ νὰ παρέχῃ ὅλες τὶς ἐγγυήσεις. Δὲν θὰ γίνονται σ' αὐτὴν δεκτοὶ παρά νέοι καὶ κορίτσια μὲ ἀναμφισβήτητα προσόντα. Ἡ εἰσαγωγικὴ δοκιμασία θὰ εἶναι πολὺ αὐστηρή. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ διπλωματικὲς ἐξετάσεις ὕστερ' ἀπὸ φοίτηση δυὸ τουλάχιστο ἐτῶν: δὲν θὰ παίρνουν δίπλωμα παρά ὅσοι θὰ τὸ ἀξίζουσιν. Ἀλλ' αὐτοὶ θὰ εἶναι πιά **ἐξασφαλισμένοι**. Δικαιωματικὰ θὰ μπαίνουν στὸ Ἐθνικὸ Θέατρο ὡς δόκιμοι. Κι' ὅσοι θὰ παρουσιάζουσιν μιάν ἐξαιρετικὴ εὐδοκίμησιν, θὰ στέλνονται πρὸς τελειοποίησιν καὶ στὴν Εὐρώπην. Ἔτσι θάνανεώνεται σιγὰ σιγὰ ὁ θίασος τοῦ Ἐθνικοῦ, ἔτσι τὸ Ἑλληνικὸ Θέατρο γενικὰ θάποχτᾷ νέους ἠθοποιούς μὲ τὴν πρακτικὴν καὶ θεωρητικὴν ἐκείνη μόρφωσιν ποὺ χρειάζεται καὶ τὸ δυνατότερον ταλέντο γιὰ νὰ διαλάμψῃ.

Δὲν μπορούμε νὰ εἰσέλθουμε σὲ λεπτομέρειες. Δὲν διορίσθηκε ἀκόμα ὄλο τὸ διδακτικὸ προσωπικόν, οὔτε ὁ κανονισμὸς δημοσιεύθηκε. Στὸ ἐρχόμενον τεύχος τῆς «Νέας Ἑστίας», ὅταν αὐτὰ ὅλα θὰ εἶναι ὀρισμένα, θὰ γράψῃ ἄλλος εἰδικώτερος. Ἐκεῖνο ποὺ θελήσαμε μεις νὰ ποῦμε ἀπὸ τώρα καὶ νὰ τονίσουμε, εἶναι ὅτι ἡ Δραματικὴ Σχολὴ τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου, ὅπως ὀργανώθηκε, ἀνοίγει πραγματικῶς ἓνα ὠραῖο στάδιον τοῦ νέου ποὺ ἔχουν θεατρικὸν ταλέντο. Ὡς τώρα, οὔτε τὸ τέλειον Σχολεῖον ποὺ τοὺς χρειαζόταν εἶχαν, οὔτε, ἀφοῦ ἔπαιρναν τὸ δίπλωμά τους ἀπὸ μιὰ ὀποιαδήποτε Δραματικὴ Σχολή, εἶχαν βέβαιον τὸ μέλλον. Τώρα θὰ ἔχουν καὶ τὰ δύο. Τὸ θεατρικὸν ἐπάγγελμα, μὲ τὸ Ἐθνικὸν Θέατρο καὶ μὲ τὴν Σχολήν του, γίνεται πιά ἓνα ἐπάγγελμα ὅπως κάθε ἄλλο. Κι' οἱ νέοι ποὺ ἔχουν τὴν κλίση, μποροῦν νὰποβλέπουν σ' αὐτό, καὶ νὰ μὴν ἀναγκάζονται,

— ὅπως ἄλλοτε τόσοι ποὺ φοβόνταν τὴν ἀβεβαιότητα — νὰ καταπνίγουν τὴν κλίση τους καί, ἐνῶ ἦταν καλλιτέχνες γεννημένοι, νὰ καταντοῦν δικηγόροι. Ἀκόμα περισσώτερον τὰ κορίτσια, ποὺ ἀπόφευγαν τὸ Θέατρο σὰ μολυσμένο. Τὸ Θέατρο τώρα ἐξυγιαίνεται...

Ξ.

Ἡ γλωσσικὴ ἀναρχία

Φίλε κ. Σενόπουλε,

Ὑστερ' ἀπ' ὅσα γράφτηκαν ἀπὸ τοὺς κ. κ. Πέτρο Χάρη («Νέα») Χρ. Ἀγγελομάτη («Νέα Ἑστία» 1 Ἰουν. 1930) καὶ ἀπὸ σὰς («Νέα Ἑστία» 15 Ἰουν. 1930) σχετικὰ μὲ τὴ γλῶσσα μας, ἡ καλλίτερα, σχετικὰ μὲ τὴ φοβερὴ καὶ ἀληθινὰ ἀσυγχώρητη γλωσσικὴ ἀναισθησία καὶ ἀκαλαισθησία ποὺ δέρνει πολλοὺς ἀπ' τοὺς νέους ποὺ γράφουν, θὰ σὰς παρακαλέσω, ἂν θέλετε, νὰ μοῦ δημοσιέψετε καὶ μὲνα δυὸ λόγια γιὰ τὸ ἴδιον ζήτημα. Οὔτε γνώμες θὰ πῶ, οὔτε συζήτηση θ' ἀνοίξω. Θ' ἀναφέρω μόνον ἓνα παράδειγμα καὶ μερικὰς μου ἀπορίες.

Αὐτὲς τὶς μέρες ἔπεσε στὰ χέρια μου τὸ βιβλίον τοῦ κ. Φάνη Μιχαλόπουλου γιὰ τὸ Ρήγα. Τὸ πῆρα, τὸ ξεφύλλισα, ἔκαμα νὰ τὸ διαβάσω, μ' ἀπὸ τὴν πρώτη σελίδα, μιὰ ἀκατανίκητη δυσφορία μ' ἔπνιξε, γιὰ νὰ μὴν πῶ μιὰ ἀδυναμία νὰ ἐξακολουθῆσω. Μπροστά μου εἶχα ἓνα βιβλίον ποὺ μοῦ φάνηκε καὶ ποὺ ἄκουσα καὶ διάβασα πὼς εἶναι πάρα πολὺ καλὸ καὶ μελετημένον, — ἂν καὶ ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψη δὲ θὰ τό κρίνω, ἀφοῦ δὲν εἶναι ἡ δουλιὰ μου, — μὰ ποὺ ἦταν γραμμένον, δυστυχῶς, σὲ μιὰ γλῶσσαν ἀνυπόφορη. Ὁ κ. Φ. Μιχαλόπουλος θέλησε, φαίνεται, νὰ γράψῃ στὴ δημοτικὴν, καὶ δὲν κατάφερε παρά νὰ σκαράσει ἓνα γλωσσικὸν θαλάσσωμα ποὺ ὅμοιον του δὲν βλέπομε οὔτε στίς ἐφημερίδες. Τολμῶ νὰ πῶ πὼς καὶ αὐτὴ ἡ διαβόητη γλῶσσα τῶν ἐφημερίδων, καὶ αὐτὴ, χωρὶς ἄλλο, εἶναι προτιμώτερη ἀπὸ τὸ γλωσσικὸν του συγκρότημα. Τώρα, τί συμβαίνει; Δὲ θέλησε νὰ τὴ γράψῃ τὴ δημοτικὴν πέρα γιὰ πέρα, ὁ κ. Φ. Μιχαλόπουλος, σωστὴ καὶ στρωτὴ, δὲν τὴ ξέρει, ἢ τὴν ξέρει, θεωρητικὰ, μὰ χωρὶς νὰ τὴ νιώθῃ; Ὅλο του τὸ ἔργο τῶχει σκεφτεῖ στὴν καθαρεύουσα, καὶ ἔτσι τοῦ ὑπαγόρευσε, στὴν πένα του, κάθε του φράση. Τοῦ φόρεσε μόνον μιὰ μάσκα δημοτικῆς, κακοφτιασμένη καὶ κακότεχνη, καὶ ποὺ ἔχει κίολα τὸ μεγάλο ἐλάττωμα ν' ἀφήνῃ νὰ διαφαίνεται, ἀπ' ὅλες τὶς μεριές, ὁ καθαρευουσιανισμὸς του. Δὲ μπόρεσε νὰ λυτρωθῆ ἀπὸ τὰ παλιά, τὰ πεθαιμένα, τὰ πτωματικὰ καλούπια τῆς ἔκφρασης, καὶ ἡ σύνταξίς του, ἡ φράσις του, τὸ λεχτικόν του δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο παρά καθαρεύουσα μασκαρεμένη μὲ τὸν πιὸ ἄθλιο τρόπο σ' ἀξιοθρήνητη δημοτικὴν.

Γιατὶ αὐτό; Τοῦ χρειαζότανε μεγάλος κόπος τοῦ κ. Φ. Μιχαλόπουλου, γιὰ νὰ καταφέρει νὰ γράψῃ καλὰ τὴ δημοτικὴν; Ἀφοῦ τῶχε ἀπόφασις νὰ μὴ γράψῃ στὴν καθαρεύουσα, — καὶ γι' αὐτὸ τοῦ πρέπουν τὰ θερμότερα συγχαρητήρια, — γιατί νὰ μὴν προσπαθῆσιν καὶ νὰ μὴν καταφέρει, ἔστω καὶ κοπιάζοντας λιγάκι, νὰ λυτρωθῆ ἀπὸ τὴν παλιά πεθαιμένη ἀρχιτεχτονικὴν τῆς φράσης, μὲ

τίς μετοχές, τ' ἀπαρέμφατα καὶ τοὺς παλιούς σβησμένους τύπους, παρὰ — μὲ μιὰν ἀχαρᾶχτήριστη ἀδιαφορία γι' αὐτὴ τὴ δόλια τὴ γλῶσσα, ποὺ ἐπιτέλους εἶν' ἀπαραίτητο νᾶναι καλογραμμένη καὶ καλοδουλεμένη, μ' ἓνα λόγο κανονικὴ καὶ στρωτὴ, εἴτε δημοτικὴ εἶναι, εἴτε καθαρεύουσα, εἴτε κινέζικη, ἂν θέλει, ἐκεῖνος ποὺ γράφει, νὰ τὸν διαβάσουν — νὰ τὰ βάνει ὅλ' αὐτὰ πλάι-πλάι μ' ἀνήκουστους δημοτικούς ἐξωφρενισμούς καὶ μὲ κακομασκαρεμένα καθαρευουσιάνικα σὰν τὸ «μετέβηκε»; Ἄν τὴν ἀγαπάει τὴ δημοτικὴ, τί περιέργη ποὺ εἶναι ἡ ἀγάπη του, ἀφοῦ καταντᾶει, ἀπὸ τὴν πολλὴν ἀδιαφορίαν, προμελετημένη δολοφονία! Ἡ νομίζει, ἀλήθεια, ὁ κ. Μιχαλόπουλος πὼς κάνει τὰ δημοτικιστῆ, ὅταν στὸ ξοῦφυλλο τοῦ βιβλίου του γράφει «Ἀθήνα» ἀλλὰ «Ἀναγεννηταί»; Ὅταν στὴ σελ. 5 ἀραδιάζει τὸ «διέπλασαν» διπλά στὸ «μορφῶσαν», τὸ «τινὲς ἰσχυρίσθησαν» διπλά στὸ «ἀναγκάστηκε», ὅταν γράφει: «μετέβηκε» ἐπιστρέψας ἐκεῖθε μὴν ἀνεχόμενος κλείσας μέσα στὴν ψυχὴ του γιὰ τὸ σκότωσε Τοῦρκο τινί»; Νομίζει πὼς γράφει δημοτικὴ ὅταν λέει: «καταφυγόντας (ὁ Ρήγας) στὸν Ἄθω ὅπως σάθει λαβάντας (ὁ Ρήγας) παρὰ τοῦ Κοσμᾶ προσληφθέντας (ὁ Ρήγας) ὡς μαθητευόμενος» κατατομηθέντας (ὁ Ἰωάννης Ὑψηλάντης) τὰ 1699» διορισθέντας (ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης) ἡγεμόνας τῆς Μολδαβίας» παρακάτου: «τοσοῦτον ἀγαπήθηκε» πολλάκις σ' ὀρίζοντες εὐρύτερους γραμματέας τοῦ ἡγεμόνος», κα' ἔπειτα τίς... ἀγνὲς δημοτικὲς φράσεις: «τὸ ἐξαγοράζω συνειδήσεις, τὸ μυστικῶς ἐνεργεῖν, τὸ ἐπιτυγχάνειν διὰ τῶν πιὸ σατανικῶν σχεδίων, τὸ ὑποκρίνεσθαι καὶ διαβάλλειν εἶχαν εἰσαχθεῖ ἀπὸ τοὺς Φαναριώτες σὲ περιωπὴ ἀγνωστῆ στὰ διπλωματικὰ χρονικά τῆς ἀνθρωπότητος» ἢ «ἀπιστεῦτως σκληρός» μετέχει ἠθικῆς πλανῶνται τὴν οἰκτρότερη τῶν πλανῶν»;

Στάματῶ (μόνο στὴ σελ. 10 τοῦ βιβλίου), γιὰ τὸ ἂν εἶναι νὰ παραθέσω κα' ἄλλα τέτοια, δὲ θὰ μοῦ φτάσει τεῦχος τῆς «Νέας Ἑστίας» ὀλόκληρο. Κα' ἀναρωτιέμαι ξανά: Ἐπιτρέπεται τέτοια γλωσσικὴ ἀναρχία κα' ἀδιαφορία γιὰ τὴ στοιχειώδη καλαισθησία; Ἐπιτρέπεται τέτοιο γλωσσικὸ θλιβερὸ κατασκευάσμα νὰ παρασταίνεται γιὰ δημοτικὴ; Καὶ δὲ θάτανε καλλίτερα ὁ κ. Μιχαλόπουλος νὰ δούλευε τὴ γλῶσσα του μ' ὄσην ἀγάπη κα' ἐπιμονὴ δούλευε τὸ ὑλικό του; Γιὰ τὸ δὲ μπορῶ, μοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ παραδεχθῶ πὼς αὐτὸ τὸ κατάντημα προέρχεται ἀπὸ ἀπόλυτη ἔλλειψη γλωσσικοῦ αἰσθήματος καὶ καλαισθησίας τοῦ συγγραφέα.

Τώρα, μπορεῖ κανεὶς νὰ ρωτήσῃ: Γιὰ τὸ νὰ πάρω μόνο τὸ βιβλίο τοῦ κ. Μιχαλόπουλου, καὶ νὰ μὴν ἀναφέρω κα' ἄλλα, καὶ περιοδικά, κα' ἐφημερίδες; Πρῶτα-πρῶτα γιὰ τὰ βιβλία τοῦ κ. Μιχαλόπουλου ἀξίζουν νὰ προσεχτοῦνε πολὺ, κα' εἶναι κοῖμα νάχουν τέτοια ψεγάδια. Ἐνῶ, τί θὰ μπορέσει κανεὶς νὰ πει σ' ἓνα περιοδικό π. χ., σχετικὰ μὲ τὴν γλωσσικὴν ἀναρχία, τὴ στιγμὴ ποὺ τὸ περιοδικὸ αὐτὸ κατεβαίνει, νὰ ποῦμε, μέχρι τοῦ νὰ περικόβει καὶ ν' ἀλλάξει ἐντελῶς διηγήματα μεγάλων γνωστῶν ξένων συγγραφέων, πότε γιὰ τὸ «εἶναι πολὺ λε-

πτά», πότε γιὰ τὴ «ψυχολογία τους κα' οἱ περιγραφές τους κουράζουνε τὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ του»! Κα' ἔπειτα, γιὰ τὸ κ. Μιχαλόπουλος ξέρω πὼς θὰ γράφει κα' ἄλλα βιβλία, καὶ μάλιστα στὴν ἴδια σειρά, ποὺ μὲ τὸ ζωντανὸ καὶ κατακάθαρο ὕφος ποὺ ἔχει, καὶ τὴν εὐκολία τῆς ἀφήγησης, ἂν καλογραφοῦνε, σὲ μιὰ δουλεμένη, μελετημένη καὶ στρωτὴ δημοτικὴ, θὰ διαβαστοῦνε μὲ μεγάλην εὐχαρίστηση καὶ θάναυο κίολα πρώτης γραμμῆς δείγματα τοῦ ὅτι ἡ ζωντανὴ μας γλῶσσα εἶναι καλὴ γιὰ ὅλα.

Μὲ πολλὴν ἐχτίμηση κα' ἀγάπη
ΝΑΣΟΣ ΔΕΤΖΩΡΤΖΗΣ

Ὁ Καρυωτάκης στὴν Πρέβεζα

Ἀγαπητὴ «Νέα Ἑστία»,

Διάβασα στὸ προηγούμενο φύλλο σας τὸ καινούργιο ποίημα τοῦ Καρυωτάκη, τ' ὅλο χολὴ καὶ θάνατο, καθὼς καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ ἀποσπάσματα τῶν ἐπιστολῶν του, καὶ κρίνω σκόπιμο νὰ δώσω, μ' αὐτὴ τὴν εὐκαιρία, μερικὲς, σὰν ἐπεξηγηματικὲς, πληροφορίες.

Ἐτυχε ἐδῶ κα' ἓνα μῆνα, τὴν ἴδια περίπου ἐποχὴ μὲ τὴν αὐτοκτονία τοῦ ποιητῆ, νὰ περάσω ἀπὸ τὴν Πρέβεζα, κα' ἡ προσφιλέστερη φροντίδα μου ἦταν νὰ ρωτήσω νὰ μάθω τίποτε σχετικὸ μὲ τὴν ἐκεῖ παραμονή του.

Ἐγνώρισα κατὰ σύμπτωση τὸν ὑπάλληλο τοῦ ξενοδοχείου ὅπου ἔμεινε σὰν πρωτοπῆγε, κα' αὐτός, ὅταν τοῦ τὸν ὑπενθύμισα, πρόσεξα πὼς δὲν τὸν εἶχε ξεχάσει ἀκόμα, — ἐξ αἰτίας ἀποκλειστικὰ τοῦ τραγικοῦ του τέλους, ὑποθέτω, ποὺ δὲν ἐπέρασε ὅσο θάθελε ὁ ἴδιος ἀπαρατήρητο ἀπὸ τὴν ἀργόσχολη κοινωνία τοῦ μικροῦ ἠπειρωτικοῦ λιμένος.

Ἐμαθα λοιπὸν ἀπὸ τὸν γνώριμό μου, πὼς ὁ ξένος ποὺ φιλοξενοῦσε γιὰ μιὰ βδομάδα, τοῦ εἶχε φανῆ, ἀπ' τὴν πρώτη στιγμὴ, «ἓνας κύριος μὲ τὰ οὐλα του», ἓνας ἄνθρωπος ἡσυχος καὶ καλόβολος, ὅπως μοῦ ἐξήγησε ἀμέσως. Κάποτε, στὸ δωμάτιο ποὺ τὸ μοιραζόταν ἀναγκαστικὰ μὲ τοὺς περαστικούς τῆς βραδυᾶς — τὰ «μοναχικά» θάταν ἀπλησίαστη πολυτέλεια γιὰ τὴ γραφικὴ πελατεία τῶν λιγοστῶν ἐκεῖ ξενοδοχείων — τὸν ἔβλεπε νᾶναι σκυμμένος σὲ κανένα βιβλίο καὶ νὰ διαβάζη.

Συναναστροφὴ δὲν ἔδειχνε νάχει μ' ἄλλον καὶ μιλοῦσε μόνον ὅταν ἦταν ἀνάγκη: Εἶχε φτάσει πιά στὰ «ὄρια τῆς σιγῆς» τοῦ ἄλλου ἀπαραμίλλου ἐκείνου ποιήματός του. Ὅταν πέρασε ἡ πρώτη βδομάδα, εἰδοποίησε πρὶν νὰ φύγῃ πὼς εἶχε νοικιάσει κάποια κατοικίαν ἀπόπειρα προσαρμογῆς, φαίνεται, χωρὶς ἐπιτυχία. Ὑστερα ἀπὸ λίγες μέρες, τὸν ἔβρισκαν νεκρὸ στὴ «Βρυσούλα», στὴ μόνη ἐξοχικὴ, ἀρκετὰ παρῶμερη, θέσση τῆς πόλης, ἀφοῦ πρωτίτερα εἶχε ἐπιχειρήσει ὁ ἄμοιρος νὰ πνιγῆ, χωρὶς ἀποτέλεσμα πάλι.

Καὶ τώρα ἄς ἐπιτραπῆ, κοντὰ στις ἐντυπώσεις ἐκείνου, νὰ προσθέσω μερικὲς παρατηρήσεις μου. Ἡ Πρέβεζα εἶναι πραγματικὰ ἓνα «ἄσχημο χωριό», ἓνα χωριὸ μὲ ἀξιώσεις πόλης. Ἡ ἀ-